

เทศน์เช้า วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๓

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรม ฟังธรรมคือสั่งธรรมนะ

แต่ก่อนมา หาโอกาสฟังธรรมได้แสนยาก หาแสนยาก สมัยโบราณไม่มีเทคโนโลยี ไม่มี การสื่อสารใด ต้องมุขปาฐะ ฟังจากปากเท่านั้น นี่การฟังธรรมถึงแสนยาก การฟังธรรมแสนยาก ในสมัยปัจจุบันนี้โลกเจริญขึ้น วิทย์เปิดถึงห้องนอนเลย เปิดถึงหูละนะ ฟังธรรม ฟังธรรมนะ แต่ ฟังธรรมแล้วมันจืดมันจืด แต่ถ้าฟังเรื่องกิเลสตัดทอนความทะยานอยากนะ ฟังเรื่องการโฆษณา การชวนเชื่อ การยุให้ว่า ต่ำให้วันนี้ชอบ

แต่ฟังธรรม ฟังธรรม ฟังธรรมเพราะอะไร

ฟังธรรม เวลาหลวงปู่มันแสดงธรรมที่วัดเจติยหลวง ท่านเทศน์มุตโตทัย ท่านเทศน์มุตโตทัย ท่านเทศน์เรื่องของเราแน่ละ เรื่องความสุข ความทุกข์ในหัวใจเราแน่ละ เรื่องความสุข ความทุกข์ในหัวใจมันเป็นสั่งธรรมนะ เรื่องของเราแท้ๆ เลย ทำไมต้องให้คนอื่นบอกเราด้วยละ เรื่องของเราแท้ๆ เลย

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ **อตตานิ อตตานิ นาโต** ตนเป็นที่พึ่ง แห่งตน สูดยอดของสั่งธรรมเลย แต่ทำได้แสนยาก เพราะอะไร เพราะตนไม่เคยเห็นว่าตนผิด เลย มีแต่คนอื่นผิดทั้งนั้น มีแต่คนอื่นผิดทั้งนั้น เวลาตนเป็นที่พึ่งแห่งตนนะ เวลาจิตมันสงบแล้ว มันยกขึ้นสู่วิปัสสนานะ มันเป็นเรื่องของบุคคลคนเดียวมันนะ แต่บุคคลคนเดียวมันกว่าจะทำได้

มนุษย์ เห็นไหม เวลาเกิดมา เกิดมาเป็นอริยทรัพย์ เป็นอริยทรัพย์ คำว่า “เป็น อริยทรัพย์” เกิดมาเป็นมนุษย์ เราต้องพึ่งอาศัยใคร ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ฟังไม่ได้หรอก ต้องพึ่ง พ่อ ฟังแม่ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของคุณ ฟังครู ฟังอาจารย์ ฟังสังคม ฟังพวกบ่าวไพร่ที่ได้รับใช้ เรา ต้องพึ่งเขาทั้งนั้น

นี่พูดถึงทางโลก เวลาฟังพาอาศัยกัน เวลาฟังพาอาศัยกัน ธรรมะสมานให้สามัคคีกัน ให้รักกัน ให้เกียรติต่อกัน ให้เกียรติต่อกัน คนสูง คนต่ำไม่สำคัญ สำคัญที่ว่าเขาเป็นหน้าที่ของเขา เขาเกิดมาหน้าที่ใด เขามีหน้าที่รับผิดชอบของเขา เขาทำงานของเขา การทำงานโดยสุจริตเป็นคุณธรรมทั้งสิ้น การทำงานโดยสุจริต เขาทำหน้าที่การงานของเขา เขาต้องมีเกียรติของเขา เป็นเพราะจิตใจคนที่เป็นธรรมไง มันเห็นคุณค่าของคน เห็นคุณค่าของคนไง

อดตา หิ อดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แต่ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน กว่ามันจะพึ่งตนได้ พึ่งตนได้ไง พึ่งตนได้ต้องเป็นสุภาพบุรุษ เป็นผู้มีสติมีปัญญาของเขา เวลาเขาจะพึ่งตนเอง การพึ่งตนเอง พึ่งตนเอง บวชเป็นพระ เวลาบวชเป็นพระขึ้นมา เวลาทำบุญ เทวดาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“ควรทำบุญที่ไหน”

“ควรทำบุญที่เธอพอใจ”

คำว่า “เธอพอใจนะ” เพราะคนที่มันคิดจะทำบุญ จิตใจมันเปิดกว้างแล้ว จิตใจมีเจตนาที่ดี เธอควรทำบุญที่เธอพอใจ แต่ถ้าเอามรรคเอาผลกันล่ะ เอามรรคเอาผลเพราะอะไร

เธอทำบุญที่เธอพอใจ แต่สมองเรามีเท่าไรล่ะ เรามีสมองเท่าไร เรามีความรู้สึกเท่าไร เราก็ทำที่เราพอใจ เพราะเราเห็นแล้วเราชอบไง สิ่งที่เราเห็นแล้วชอบใจมาก อันนี้ดีงามมาก ทำที่นั่นไง แต่สมองเรามีเท่านี้

แต่ถ้าจะเอาผลไป เอาผล อันดับหนึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์ พระอนาคามี พระสกิทาคามี พระโสดาบัน ถ้าไม่มีล่ะ นี่เข้าแล้ว ถ้าไม่มีให้ทำกับหมู่สงฆ์ หมู่สงฆ์ทำสังฆทาน สังฆทาน ทำสังฆทานกับหมู่สงฆ์ไป

คำว่า “หมู่สงฆ์” **อดตา หิ อดตโน นาโถ** ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป เขาพึ่งตัวเขาได้ เวลาเขาพึ่งตัวเองเขาได้ นี่พาดกระแส พระโสดาบันพาดกระแสแล้ว พาดกระแสเขามีสติปัญญาของเขา เขาจะชวนชวายเป็นใจของเขา เขาจะหัดพึ่งตนเองของเขา เพื่อให้เขาพ้นจากทุกข์นั้นไป

แต่ผู้ที่เวลาบวชมาใหม่ เราบวชมาแล้วเราพึ่งตัวเองไม่ได้ เป็นคณะสงฆ์ พึ่งสงฆ์ เหมือนสังคมพึ่งสงฆ์ สิ่งที่เป็นสังฆะ เป็นสงฆ์ขึ้นมา เวลาสงฆ์ขึ้นมา เวลาลงอุโบสถ เห็นไหม ถ้ามันทำที่มันผิดพลาด ทำที่เราไม่เห็นด้วย ถ้าเสียงเราน้อยกว่า เห็นไหม ให้ค่านไว้ในใจ ค่านไว้ในใจ มันเป็นกระแสบุญกระแสกรรม สายบุญสายกรรมไป

ถ้าสายบุญสายกรรมมันจะมีความร่วมกันไปไง ถ้ามันถูกต้องดีงาม เห็นไหม ทำสามัคคีอุโบสถ แต่ถ้าไม่ถูกต้องดีงามมันเป็นโมฆะ เป็นโมฆียะ เพราะมันเท่ากับผลยังไม่ได้ทำ ถ้าไม่ได้ทำ แล้วใครเป็นคนที่ทำและไม่ได้ทำละ คนที่ผิด คนที่เป็นอาบัติ คนที่ไม่ใช่สงฆ์แท้ เข้าไปอยู่ในสงฆ์นั้น ทำให้สงฆ์นั้นเป็นโมฆะหมดเลย

“เธอควรทำบุญที่ไหน”

“เธอควรทำบุญที่เธอพอใจ”

มันพอใจที่ไหนทำที่นั่น แต่ถ้าจะเอาผลกันล่ะ ถ้าเอาผลกันอยู่ที่วุฒิมหาเวฬุ อยู่ที่ยายตาคณะสายตามันลึกซึ้งแค่ไหน สายตามันรับรู้ได้แค่ไหน ถ้าจะพึ่งตนเอง ถ้าพึ่งตนเอง เห็นไหม แล้วเราเกิดมา เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเวลาสอนขึ้นมา การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ เป็นอริยทรัพย์เพราะอะไร เพราะมีกายกับใจ กายคือธาตุ ๔ ความรู้สึกนึกคิด หัวใจ ชันท์ ๕ เราพึ่งพาอาศัย เราพึ่งพาอาศัยเขาทั้งสิ้น

เวลาพระอรหันต์นะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว ๔๕ ปีเป็นพระอรหันต์ สอุปาทิเสสนิพพาน สอุปาทิเสสนิพพาน สะคือเศษส่วน เหลือทิ้งไป ธาตุ ๔ และชันท์ ๕ เหลือทิ้ง จิตใจเป็นพระอรหันต์ แต่มันอยู่ในธาตุชันท์นี้ รอคจนหมดอายุขัยไป นั่นนะพึ่งตนเองได้ พึ่งตนเองได้ สัจธรรมแท้ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมกราบธรรม กราบดวงใจที่เป็นธรรมดวงนั้นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมะอยู่โดยธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมะสาธารณะ แต่ถ้าเป็นธรรมะของเรา ธรรมะของเรา เวลาสุข เวลาทุกข์ เวลามีสติปัญญา มีวุฒิมหาเวฬุ นี้เราพึ่งพาอาศัย เราต้องพึ่งพาอาศัยพึ่งพาอาศัยโดยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เห็นไหม

เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว “มารเอ๋ย เธอเกิดจาก ความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดบนดวงใจดวงนี้ไม่ได้เลย” มารไม่มีที่ เกิด นี่ไงเวลาพึ่งตนเองได้ แต่ของเรานะ ผู้ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ อวิชชาพาเกิด เรามี ครอบคร้วของมารเต็มหัวใจเลย ตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยายเราามาหมดเลย แล้วเวลาเราคิดอะไรเราคิด โดยมารไง

นี่ไงภารา หเว ปญจกขุณา พระอรหันต์นะ ภารา หเว ปญจกขุณา ชั้นนี้ ความรู้สึก นึกคิดเป็นภาระ ร่างกายเป็นภาระ ต้องเลี้ยงดูชีวิตนี้ไป นี่พระอรหันต์ **อดตา หิ อดตโน นาโถ** ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ของเราชั้นธมาร ความคิดก็เป็นมาร รูปก็เป็นมาร สังขารก็เป็นมาร แล้ว เวลาลูกของมารมันแหงก็เจ็บปวดเล็กน้อย เวลาพ่อของมารมันแหงก็เจ็บปวดมากขึ้น เวลา อวิชชามารมันพลิกมันแปลงให้ชีวิตเราบิดเบือนไปเลย โอ้ย! ยิ่งเจ็บปวดแสบร้อนไปเลย นี่ไงชั้น ธมารไง

เราเกิดเป็นมนุษย์นะ เกิดมีธาตุ ๔ และชั้นนี้ ๕ การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ ใน บรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด เราก็เป็นสัตว์สองเท้า สัตตะผู้ซ่อง ผู้ซ่อง ผู้เกี่ยว ผู้ ยึด ผู้เหนียว ผู้รั้งว่าต้องการให้สมความปรารถนา แล้วไม่มีอะไรสมความปรารถนาเลย แล้วมาร มันก็พลิกมันก็แปลง มันก็หลอกมันก็ล่อใจ

อดตา หิ อดตโน นาโถ เอ็งจะพึ่งอะไร เอ็งจะเอาอะไรเป็นที่พึ่ง ที่เรียนมาของ พระพุทธเจ้าทั้งนั้น ไม่มีสักจะ ไม่มีความจริงอะไรเลย ถ้าจะมีสักจะมีความจริงขึ้นมา เราจะพึ่ง ตัวเราเอง เราพึ่งตัวเองนะ

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงจำธรรมวินัยไว้ ทรงจำไว้เพื่อ ศึกษา เพื่อค้นคว้า แล้วทรงจำมาเพื่อประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางไง ถ้ามันเป็นแนวทางนะ เวลาเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์มีกายกับใจ กายกับใจ กายกับใจ สิ่งที่กายกับใจ เวลาเกิด เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ไม่มีกายหยาบนี้ แต่รูปสมบัติเขาครบถ้วน ครบถ้วนด้วยความ เป็นทิพย์สมบัติ ทิพย์สมบัติ เห็นไหม นรกอเวจีก็เหมือนกัน

ฉะนั้น เวลาเกิดมาเรามีกายกับใจ กายกับใจ เราก็พึ่งพาอาศัยสิ่งนี้ ถ้าพึ่งพาอาศัยสิ่งนี้ มันต้องอยู่กับสิ่งนี้ไง มันยังมีชีวิตอยู่ไง

แต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนา เห็นไหม เชื้อในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัจธรรมสอนนะ ศิล สมาธิ ปัญญา เรามีศีล เวลาที่มีศีลมีธรรมของเรา มีศีลมีธรรม เวลาเราคิดมันคิดผิด อาบัติโดยความรู้สึกลึกซึ้งคิดไม่มี อาบัติมีจากการกระทำทั้งสิ้น แต่เป็นมโนกรรมไง เวลามันคิดแล้วมันก็เป็นไฟเป็นไฟเผาเผาเราไง

ถ้าเรามีศีลมีธรรมนะ เราไม่คิดนอกกรอบ **คนเราถ้ายังโกหกมดเท็จ จะทำความชั่วอย่างอื่นที่ไม่ทำอีกไม่มี** ลองมันได้โกหก ลองได้พูดปด มันผิดศีล ๕ มันกะล่อน มันจะไม่ทำความผิดอย่างอื่นอีกไม่มี แล้วมันก็จะล่อนไปทั้งวัน มันกะล่อนกันอยู่นี้ ว่ามันเป็นนุ่นเป็นนี่ เป็นอะไร เอ็งเป็นอะไร เป็นพระไง ถ้าเป็นพระ เป็นพระในหัวใจหรือเป็นพระโดยสมมุติ

นี่ไงว่าสมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัติไง เวลาสมมุติ สมมุติ เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไง นี่ว่ามีกายกับใจนี่ไง พอมีกายกับใจเป็นวิทยาศาสตร์ เวลาจะบวชเป็นพระ อุปัชฌาย์อาจารย์ยกเข้าหมู่มา เวลายกเข้าหมู่มาเป็นสมมุติสงฆ์ สมมุติสงฆ์ขึ้นมา เราจึงตามสมมุติไง โลกนี้เป็นโลกสมมุติไง คำว่า “สมมุติ” สมมุติ สมมุติมันมีจริงตามสมมุตินะ สมมุติมันมีจริงตามสมมุติบัญญัติ เวลาสมมุติมีจริงตามสมมุติ เราคุยโดยภาษาสมมุติ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติธรรมวินัยเป็นบัญญัติ บัญญัติเป็นข้อเท็จจริงมันตายตัว เถรวาทเวลาเขาเผยแผ่ธรรมในยุโรป ในอเมริกา ทุกชนชาติเวลาเป็นเถรวาทสวดมนต์เหมือนกันไง มันเป็นบาลี เหมือนกันหมด นี่สมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัติ นี่ไงธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เป็นที่พึ่งอาศัยของเราไง

ถ้าเราจะพึ่งตัวเรา เห็นไหม หายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โธ ถ้าหายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โธ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ อัปปนาสมาธินะ เวลามันสงบระงับถึงที่สุด มันไม่รับรู้เรื่องกายนี้หรือ สักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่ารู้คือสิ่งมีชีวิตมันปรากฏของมันอยู่ แต่มันไม่รับรู้เรื่องร่างกายนี้หรือ

เราพึ่งพระเทศน์บ่อย “เข้าอัปปนาสมาธิแล้วพิจารณามันเลย” นั่นนะโกหก ถ้ามันโกหกมดเท็จแล้วมันจะไม่ทำอย่างอื่นไม่มี เพราะอะไร เพราะมันไม่รู้ไงมันถึงโกหก โทกใคร โทก

ตัวเอง เพราะตัวเองไม่รู้ถึงพุดมา “เข้าอุปนาสมานินะ แล้วพิจารณาว่างกายไปเลย ไปถึงอุปนาสมานิมันจะเกิดปัญญาเอง” เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้หรอก

สิ่งที่มันจะเป็นไปได้ เรา**อตตา** **หิ** **อตตโน** **นาโถ** ถ้าเรายังหาหัวใจของเราไม่ได้ เรายังพึ่งตัวเองไม่ได้ แล้วเราจะใช้สติปัญญาอะไร เราจะช่วยเหลือตัวเราเองอย่างไร

เราเกิดมานะ เกิดมาเป็นทารก เห็นใหม่ ก็พึ่งพาพ่อแม่ พึ่งพาญาติพี่น้อง เราทำงานก็มีเพื่อนที่ทำงาน อยู่สังคม สังคมก็ช่วยเหลือเจือจานกัน เป็นสิ่งสมมุติทั้งสิ้น สมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัติ ใครไปเจอสังคมที่ดั่งงาม ใสสะอาด! เป็นอำนาจวาสนานะ ไปเจอสังคมข้างเรือนเคียงที่มีแต่การทะเลาะเบาะแว้งนะ น่าเบื่อหน่าย ใช้นี่มันสภาพกรรม กรรมที่เราเกิดร่วมกันไง

เราพยายามตั้งสติขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสายบุญสายกรรม ผลของวิญญะ ทำไมเราเป็นเช่นนั้น ทำไมเราเกิดอย่างนั้น ทำไมมาเป็นอย่างนี้ แล้วหนีไม่พ้นนะ หนีไม่พ้นหรอก ถ้าวันไหนบอกว่า เอ้อ! พ้น ไม่งั้นไม่พ้นหรอก ถ้ามันยังสงสัยยังไม่พ้น แต่ถ้าวันไหนเอ้อ! พอกันที พ้น นี่ผลของวิญญะ ผลของวิญญะไง

ถ้าผลของวิญญะมันเป็นสัจจะเป็นความจริงอยู่แล้ว มันพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์ พิสูจน์ได้ทางการแพทย์ พิสูจน์ได้ด้วยที่เราเห็นกันอยู่นี้

แต่ถ้าเราจะเอาจริง ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ปรียัตติ คึกขามา คึกขาทรงจำธรรมวินัยมาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมาต้องทำความสงบของใจเข้ามา **อตตา** **หิ** **อตตโน** **นาโถ** ตนจะเป็นที่พึ่งแห่งตน แต่ปัจจุบันนี้ตนพึ่งตนเองไม่ได้ แต่ก็พึ่งสายบุญสายกรรม พึ่งผลของการเกิดเป็นมนุษย์ไง มนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ใจ ธรรมชาติของมัน

เวลาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาจิตสงบไปแล้ว เห็นใหม่ สักแต่ว่ารูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เวลาเราทำสมาธิไม่ได้ มันเป็นบ่วง มันเป็นบ่วง เป็นผล บ่วงมันรัดคออยู่อย่างนั้นทำอะไรไม่ได้

แต่เวลามันพิจารณาของมันไปแล้ว รูป รส กลิ่น เสียงไม่ใช่กิเลส รูปอันวิจิตร เพชรนิลจินดาไม่มีกิเลสหรอก แบนงก็ไม่มีกิเลส ไม่มีกิเลสหรอกเพราะไม่มีชีวิต ตัณหาความทะยาน

อยากของคนต่างหาก คนที่ดิ้นรนไปหามันต่างหาก ใ้พวกดิ้นรนตะเกียกตะกายนั่นนะ นั่นนะ กิเลส กิเลสมันเกิดจากมาร ไม่ใช่เกิดจากเพชรนิลจินดา เพชรนิลจินดามันมีอะไร

คูสิกษัตริย์ มหากษัตริย์ต่างๆ ที่สวรรคตไป ทรัพย์สมบัติเอาไว้กับโลก เอาไปด้วยหรือ เปล่า เพชรนิลจินดาไม่ใช่กิเลส คนต่างหาก ตัดหาความทะยานอยากของคนต่างหากเป็นกิเลส พอเป็นกิเลสมันก็ตีมันก็ตีมัน ก็ทำให้จิตใจมันพุ่งซ่าน เราก็ฟังตัวเองไม่ได้ไง กิเลสมันปั่นป่วน ในหัวใจไง

ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ เวลาเราศึกษาธรรมแล้ว โดยสัจจะ โดย ข้อเท็จจริงเป็นอย่างนั้น สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา มันเป็นเช่นนั้นเอง ก็พูดปลอบประโลมใจตัวเองเท่านั้นแหละ มันฟังตัวเองไม่ได้หรอก ใ้ที่มันเป็นเช่นนั้นเอง เป็นเช่นนั้นเอง เป็นเช่นนั้นเองแล้วเอาคอปไปพาดให้มันกระต๊อบใช้ใหม่ เป็นเช่นนั้นเองแล้วก็พาดคอเลย แล้วมันก็ตัดหัวเลย เป็นเช่นนั้นเองหรือ

อดตา หิ อดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน จิตของตนสงบระงับแล้ว ถ้าสงบระงับแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นอาการของจิต ที่มันจับต้องพิจารณาของมันได้ไง การพิจารณา ความรู้สึกนึกคิดของเรา มนุษย์ อวิชชาพาเกิด ความไม่รู้พาเกิด ความไม่รู้พาเกิดเวลาคิดขึ้นมาก็คิดโดยสติปัญญาของเราครั้งหนึ่ง สิ่งทีอนุสัยมันก็ปนมาครั้งหนึ่ง ตัดหาความทะยานอยากมันปนมาทั้งนั้น ถ้ามันยังทำความสงบของใจไม่ได้

แต่ถ้าวันไหนมันทำความสงบของใจได้เนะ **อดตา หิ อดตโน นาโถ** ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน พอจิตมันสงบ เออ! สัมมาสมาธิ ขณิกสมาธิ เออ! ขณิกสมาธิมันก็มีมีความสุขเนาะ คนที่หาบหามความทุกข์ไว้เต็มหัวใจเลย แล้วมันวางได้ เออ! มีความสุข สมาธิจะเล็กจะน้อย มันวางได้ เล็กน้อยมันก็มีมีความสุข มีความสุขมีความขยันหมั่นเพียร มีความใคร่ครวญในการรักษา ทำให้มันสงบสุขมากขึ้น มันเป็นอุปการะไร อุปการะคือยังรับรู้เสียงได้ ยังคิดในสมาธิได้

แต่ถ้ามันทำความสงบลึกเข้าไปจนเป็นอัปนา คิดไม่ได้ คิดไม่ได้ สักแต่ว่ารู้ ละเอียดลึกซึ้งนัก จิตของตนแท้ๆ เนะ มันฟังอะไร เพราะมันฟังสติ ฟังคำบริกรรม ฟังต่างๆ มันถึงเข้าเป็นตัวของมันเอง เวลามันคลายตัวออกมา คลายตัวออกมา ถ้ามันพิจารณาของมันได้ พิจารณา **อดตา หิ อดตโน นาโถ** ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน มันจะเกิดมรรคเกิดผลในหัวใจดวงนั้น

ดวงใจดวงใดไม่มีผล เวลาสุกัททะไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ
บรินิพพานไป “ศาสนาไหนดีกว่าดี ศาสนาไหนดีกว่าดี ในปัจจุบันนี้ก็สำนักไหนปฏิบัติก็ว่าดี สำนัก
ไหนก็ปฏิบัติว่าดี ไฉนคนนั้นก็ยึดเอี่ยมกระเทียมดองทั้งนั้น” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
บอกว่า “ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

ในการประพฤติปฏิบัติของเราก็เหมือนกัน มันไม่เกิดมคฺโค เกิดทางอันเอกในใจของเรา
มันจะเกิดผลขึ้นมาได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นจินตนาการ เป็นความจำ เป็นการ
ถ่ายทอด ไม่มีความจริงหรอก

ถ้าเป็นความจริงลิตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ต้องเป็นปัญญาของตน เป็นสังฆธรรมความจริงใน
ใจของตน แล้วเวลามันเกิดขึ้น เวลาพิจารณาของมันไป เวลาธรรมจักรมันเคลื่อน ปัญญามัน
หมุนไป เวลาจิตสงบ คนเรานี้ณะเวลามันคิดเร็วมาก แล้วพอเราทันความคิดเรามันหยุดได้หมด
อื้อหือ! อื้อหือ! มหัทศจรย แล้วถ้ามันไปเกิดปัญญาที่เป็นธรรมจักรที่มันเคลื่อนในหัวใจ มันยัง
มหัทศจรยเข้าไป ๒ เท้า ๓ เท้า แต่มันไม่เคยเห็นเลย มันพึ่งตัวเองไม่ได้ไป พึ่งแต่สังคม พึ่ง
แต่สังฆะ พึ่งแต่คำสอนของครูบาอาจารย์ไว้

มันก็เป็นที่พึ่ง ครูบาอาจารย์ท่านก็ให้เป็นที่พึ่ง แต่พึ่งแล้วอย่าโกหก ผิดศีล ๕ ศีล ๕ ยัง
ขาดเลย มึงไม่รู้จริง อย่าพึ่งพูด ต้องสอนตัวเองให้ได้ก่อน การสอนตนนี้แสนยาก สอนใครก็ได้
สอนได้หมด ใครก็สอนได้หมดนะ แต่ถ้ามันสอนไม่ได้มันก็ยังไม่เห็นข้อเท็จจริง ถ้าวันไหนมัน
สอนตัวมันได้นะ จากใจดวงหนึ่งไปสู่อีกใจดวงหนึ่ง ถ้าใจดวงนั้นเป็นความจริง มันจะถ่ายทอด
ไปสู่ใจดวงหนึ่งได้ แล้วการถ่ายทอดนั้นแสนทุกข์แสนยาก

คำว่า “แสนทุกข์แสนยาก” เพราะครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านเป็นความจริง ธรรมะอยู่
ฟากตาย ธรรมะอยู่ฟากตาย มันอยู่ฟากตายเพราะอะไร เพราะเราเข้มขันขึ้นมาเมื่อไหร่ กิเลส
มันจะบอก “ตายนะ ตายนะ” มันจะปั่นป่วนให้เราเลิก มันจะปั่นป่วนให้เราพ่ายแพ้มัน กิเลสมัน
ไม่ยอมหรอก กิเลสมันไม่ยอมให้เราผ่านมันไปได้เด็ดขาด มันอยู่ฟากตาย

“ถ้ามันจะตาย อะไรตายขอคุณหน่อย อะไรตายก่อนขอคุณสิ แล้วมันเริ่มตายจากตรงไหนละ
ตรงไหนมันตายก่อน” ถ้าไปพิจารณากับมัน ไม่มีหรอก เพราะมันหลอก มันเอาความตายมา
หลอกเรา

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน สุขยอด ยอดเยี่ยม แต่กว่าจะพึ่งตนได้ เรา
อาศัยครูบาอาจารย์ไปก่อน รัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึก เรายึดของ
เรา เราประพฤติปฏิบัติของเรา อธิษฐานบารมี ตั้งเป้าแล้วเราพยายามขวนขวายของเรา ได้มาก
ได้น้อยนั้นสมบัติอันแท้นะ

เวลาหลวงตาท่านสอน อตฺตสมบัติ พระถ้าทรงศีลทรงธรรมไม่ได้ ใครจะทรง แล้ว
ศีลธรรมมันเป็นอย่างไรละ ไม่รู้ ไม่เห็น ไม่รู้จัก อยู่ในพระไตรปิฎก ถ้าพระไม่ทรงศีล ทรงธรรม
ใครจะทรง

เราเป็นชาวพุทธ เราตั้งสติ เรามีสติยับยั้งความคิดได้ เรามีสมาธิ เราทรงสมาธิได้ เรามี
ธรรม เรามีคุณธรรม เราทรงคุณธรรมได้ อตฺตสมบัติ **อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ** ตนเป็นที่พึ่งแห่ง
ตน เป็นสมบัติของใจดวงนั้น มันเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตภิฎฐิโกกับผู้ประพฤติปฏิบัตินั้น เอวัง